

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 58/2020 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen hallituksen toimista tukea yksinyrittäjiä ensimmäisen työntekijän palkkaamiseksi

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Jussi Wihosen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 58/2020 vp:

Aikooko hallitus auttaa yksinyrittäjiä ensimmäisen työntekijän palkkaamisessa,

voiko hallitus harkita määräaikaista kokeilua ensimmäisen ulkopuolisen työntekijän palkkaamiseksi niin, että yksinyrittäjien yritykset vapautetaan työnantajan pakollisista sivukuluista ja

aikooko hallitus tukea työllistämistä muilla keinoilla kuin palkkatuella ja jos aikoo, niin millä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomen talouden ja työllisyyden tasapainoisen kehityksen sekä alueiden elinvoiman keskeinen mahdollistaja on elinvoimainen, kehittyvä ja kestävästi kasvava yritystoiminta. Kehittyäkseen tulee yritystoiminnalla olla johdonmukainen, kannustava ja ennakoitavissa oleva toimintaympäristö.

Hallitus pitää tärkeänä yrittäjyyttä ja yritysten toimintaedellytysten parantamista. Hallitusohjelmassa sovitun yrittäjyysstrategian tarkoituksena on tunnistaa rakenteelliset pullonkaulat, jotka estävät kestävä kasvua sekä parantaa tunnistettujen kehittämistarpeiden kautta toimintaympäristöä niin, että yrittäjien luottamus Suomessa työllistämiseen, kehittämiseen ja investoimiseen lisääntyisi. Strategia ottaa huomioon eri kokoiset yritykset sekä muun muassa yksinyrittäjien aseman. Hallitusohjelmaan sisältyy yrittäjyysstrategian laatimisen ja yritysten toimintaedellytyksiä parantavien toimenpiteiden lisäksi lukuisia eri työllisyystoimia, jotka tukevat yritysten osaavan työvoiman saatavuutta.

Hallitus pitää tärkeänä ja tukee monella tapaa työpaikkojen syntymistä ja työvoiman saantia pk-yrityksiin. Tämä on myös keskeistä työllisyystavoitteen saavuttamiseksi. Johtamani työllisyyden edistämisen työryhmä sekä sen alatyöryhmät valmistelevat toimenpide-ehdotuksia hallitusohjelmassa olevien linjausten toteuttamiseksi. Yritysten työvoimatarpeeseen vastaamisessa tarvitaan useita erilaisia työ- ja elinkeinopolitiikkaa integroivia toimenpiteitä.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 58/2020 vp

Pääministeri Marinin hallituksen hallitusohjelmassa ”Osallistava ja osaava Suomi” on todettu, että pk-yritysten kasvua tuetaan aloittamalla rekrytointitukikokeilu, jolla edistetään kohtaantoa ja alennetaan työttömien rekrytointikynnystä pk-yrityksiin. Lisäksi hallitusohjelmassa todetaan, että yksinyrittäjän riskiä palkata ensimmäinen työntekijä madalletaan luomalla hallinnoltaan mahdollisimman kevyt tuki ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen.

Kokeilun tarkoituksena on selvittää muun muassa, onko ensimmäisen työntekijän palkkaamisen kynnystä mahdollista madaltaa tuella ja kokeilun tuloksia on tarkoitus myöhemmin arvioida tutkimuksella, joka toteutetaan satunnaistettuna tutkimuksena vertailuryhmineen. Tutkimusasetelmaa valmistellaan yhdessä työhön valittavan tutkijaryhmän kanssa. Tavoitteena on madaltaa työllistämiskynnystä ja luoda näin uusia työpaikkoja ja edistää työllisyyttä. Kyseessä olisi uusi tukimuoto.

Suomessa olennainen osa sosiaaliturvaa on järjestetty lakisääteisin vakuutuksin. Ansiosidonnaisen sosiaalivakuutuksen kustannuksia katetaan työnantajien ja vakuutettujen maksuilla. Työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja ovat sairausvakuutusmaksu, työttömyysvakuutusmaksu, työeläkemaksu, tapaturmavakuutusmaksu ja ryhmähenkivakuutuksen maksu.

Kustannusvaikutuksiltaan suurin vakuutusperusteinen sosiaaliturvan muoto on työeläke, joka kustannetaan työeläkemaksuilla. Kustannuksiin osallistuvat kaikki työnantajat ja työntekijät. Maksu mitoitetaan siten, että se yhdessä työeläkerahastojen sijoitusten tuottojen kanssa kattaa vuoden aikana rahastoitavan eläkevastuun, maksetut yhteisesti kustannettavat eläkkeet, hoitokulut ja saamatta jääneistä vakuutusmaksuista syntyvät tappiot. Työeläkemaksu määritetään vakuutustoiminnan yleisen käytännön mukaisesti etukäteen kullekin vuodelle. Työmarkkinakeskusjärjestöt neuvottelevat kunkin vuoden työeläkemaksun keskimääräisestä tasosta vuodeksi tai useammaksi vuodeksi kerrallaan.

Kaikki työntekijät on Suomessa vakuutettu myös työttömyyden varalta. Työttömyysturvan rahoittavat valtio sekä työnantajat ja työntekijät työttömyysvakuutusmaksuilla. Työnantajien tulee lisäksi ottaa tapaturmavakuutus työntekijöilleen. Vakuutus korvaa työtapaturman ja ammattitaidin aiheuttamat kulut ja ansionmenetykset. Kaikki Suomessa vakituisesti asuvat ihmiset on myös vakuutettu sairauden varalta. Sairausvakuutuksen rahoittavat työnantajat, työntekijät ja valtio yhdessä. Sairausvakuutuksesta maksetaan sairaus- ja vanhempainpäivärahoja, lääke- ja matkakorvauksia sekä korvauksia työterveyshuollon ja yksityisten terveystieteiden palvelujen kustannuksista.

Työnantajien sosiaaliturvamaksuja on viime vuosina alennettu, kun kansaneläkemaksu poistettiin vuonna 2009 ja kilpailukykykysopimus on alentanut työnantajien sairausvakuutusmaksua, työeläkemaksua ja työttömyysvakuutusmaksua vuosina 2017-2020 noin kolme prosenttiyksikköä. Kilpailukykykysopimuksen johdosta työnantajilta poistuva maksuosuus siirrettiin palkansaajamaksuihin. Näin varmistettiin maksutuoton säilyminen.

Suomessa toteutettu alueellinen maksuvapautuskokeilu (2003 – 2012) ei tuottanut toivottuja työllisyystavoitteita. Kokeilun seurantatutkimuksissa todettiin, että työnantajien sosiaaliturvamaksun vapautuksella ei ole ollut tilastollisesti merkittävää vaikutusta kokeilualan työllisyyteen, vaan

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 58/2020 vp

osa maksuvapautuksesta johtuvasta työvoimakustannusten alennuksesta kompensoitui kokeilualueen nopeammalla palkkojen kasvulla.

Jos kysymyksessä tarkoitettut yksinyrittäjät, jotka palkkaavat ensimmäisen työntekijänsä, vapautettaisiin työnantajamaksuista, tulisi puuttuva sosiaaliturvajärjestelmien maksutuotto kompensoida, koska muutoin maksurasite siirtyisi muille työnantajille tai vaihtoehtoisesti vaikuttaisi maksuilla katettavien etuuksien tasoja pienentävästi. Vaihtoehtona voisi olla myös se, että puutumaan jäävä maksutuotto rahoitettaisiin verovaroin.

Tietylle työnantajaryhmälle myönnettävä maksuvapautus lisäisi työnantajien veloitteita ja byrokratiaa sekä lisäisi hallinnollisia kustannuksia. Alueellisen maksuvapautuskokeilun tuloksien valossa tulee arvioida, tuottaisiko maksuvapautus halutun työllisyyttä lisäävän vaikutuksen. Lisäksi tulee arvioida, loisiko ensimmäistä työntekijää koskeva maksuvapautus uuden työllistämisen kynnyksen, joka käytännössä vaikeuttaisi seuraavien työntekijöiden palkkaamista. Ensimmäistä työntekijää koskeva maksuvapautus voi myös vääristää yritysten välistä kilpailua ja yhdenvertaisuutta, kun työntekijän palkkaamisen kustannukset olisivat työntekijämäärästä riippuen erisuuriset eri työnantajille.

Työpaikkojen syntymistä ja työvoiman saantia pk-yrityksiin tuetaan myös uudistettavalla palkkatuella, jonka käyttöä yrityksissä on tarkoitus lisätä merkittävästi. Tavoitteena on vähentää byrokratiaa ja yksinkertaistaa palkkatuen hakemista. Palkkatukipaikkojen välitystä varten on muun muassa otettu käyttöön sähköinen välityspalvelu. Lisäksi selvitetään ennakolta sitovan palkkatukipäättökseen antamista työnantajalle sekä mahdollisuutta maksaa palkkatuki osittain etukäteen. Myös yksinyrittäjät voivat työllistää palkkatuella työntekijän, kun muut yritykseen ja työntekijään liittyvät palkkatuen myöntämisen ehdot täyttyvät.

Kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä vahvistetaan käynnistämällä työllisyyspalvelujen alueelliset kuntakokeilut. Keskeisenä keinona on työllisyyspalvelujen, osaamispalvelujen ja sote-palvelujen nykyistä vahvempi yhteensovittaminen kunta-alustalla. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle maaliskuussa 2020. Asiakkaat siirtyvät kuntien vastuulle syksyllä 2020. Ensimmäisellä hakukierroksella hyväksyttiin kokeiluun 89 kuntaa 20 kokeilualueella.

Työ- ja elinkeinotoimistojen palveluilla tuetaan myös pk-yrityksiä niiden kasvussa. Yrityskäynnit ovat tärkeä osa TE-toimistojen palvelua yritysten palvelutarpeisiin vastaamiseksi. Myös viestintä ja markkinointi käytettävissä olevista julkisista palveluista yrityksille on tärkeää, sillä monet yritykset eivät tunne palveluja. Yrityksille suunnattuja laajempia viestintä- ja markkinointikampanjoita on toteutettu säännöllisesti.

TE-toimistoissa on käynnistetty useita hankkeita, joissa tuetaan pk-yrityksiä rekrytoinnissa, muun muassa valtakunnallinen Työllistä taidolla-hanke, jossa yrittäjä saa neuvontaa työvoiman hankkimisesta ja työnantajuudesta ensimmäisen työntekijän rekrytoimiseksi.

Helsingissä 6.3.2020

Työministeri Tuula Haatainen